

सान्नीत्रिवेणी गाउँपालिकाको
खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजना
आ.व. २०८०।०८१ देखि २०८५।२०८६ सम्म
Right to Food and Food Systems Strategic Plan

सान्नीत्रिवेणी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
मेहलमुडी कालिकोट ,कर्णाली प्रदेश, नेपाल ।

दुई शब्द

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले स्थानीय स्तरको विकासका लागि आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक क्षेत्रगत मध्यकालिन तथा दीर्घकालिन विकास योजना बनाई लागू गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकता दिनु पर्ने विषयहरू समेत तोकेको र स्थानीय तहले कार्य सम्पादनका क्रममा लागत न्यूनीकरण, स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग र प्रभावकारी सेवा प्रवाह सम्बन्धी व्यवस्था स्पष्टरूपमा उल्लेख गरेकोछ ।

गाउँपालिकाको पहिलो खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजना निर्धारण गरी, आगामि ५ वर्षमा सान्नीत्रिवेणी गाउँपालिकालाई कस्तो अवस्थामा पुर्याउने भनेर लक्ष्य किटान गरेको छ । गाउँपालिकाको नतिजामुखी तथा कृषि विकासमा र आगामी वर्षहरूको वार्षिक योजना तर्जुमामा यस रणनीतिक योजनाको महत्वपूर्ण मार्गदर्शक सावित हुने विश्वास गरिएको छ ।

गाउँपालिकाको समग्र नेतृत्व, विषयगत कार्यालय तथा गाउँ विकासका सरोकारवालाको सहयोग तथा सहकार्यमा यस गाउँ पालिकाको खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजना तयार गरिएको छ । योजनाले गाउँपालिका भित्र कृषि क्षेत्रको विकास प्रकृत्यालाई निश्चित गन्तव्यमा पुर्याउने विश्वास लिएको छु । यसका अतिरिक्त, गाउँ विकासका लागि सहकार्य गर्ने अन्य निकाय लगायत गैसस तथा विकास साझेदारका लागि पनि यो योजना र सहयोगी हुनुका साथै गाउँपालिकाको कृषि विकास र सम्मृद्धिको सपना सबैको एकता, साझा प्रयास र प्रतिवद्धताबाट प्राप्त हुने कुराको पुनःस्मरण गर्न चाहन्छु धन्यवाद !

मोहन बहादुर के.सी.

अध्यक्ष

बिषय सूची

परिच्छेद: १.....	१
१.१ परिचय	१
१.२ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको अवस्था.....	१
क. कृषितथा खाद्य सुरक्षा.....	१
ख. बालीले ढाकेको क्षेत्रफल तथा उत्पादन स्थिति	२
१.३ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजना.....	३
१.४ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनाको सार.....	५
परिच्छेद:२	६
२.१ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको अवस्था.....	६
२.२ खाद्य प्रणालीका मुख्य समस्या तथा कमजोर खाद्य प्रणालीका कारण	६
२.३ सबल पक्ष, दुर्बल पक्ष, अवसर र चुनौतीहरू	८
२.४ पालिकामा कार्यरत सरोकारवाला तथा कार्यक्रमहरू.....	९
२.५ दिगो खाद्य प्रणालीका लागि निर्धारित लक्ष्य तथा उद्देश्य	११
२.६ रणनीति तथा कार्यक्रमहरू.....	१५
परिच्छेद:३	२४
३.१ योजनाको कार्यान्वयन रणनीति तथा कार्यक्रमहरू.....	२४
३.२ संस्थागत व्यवस्था.....	२५
३.३ अनुगमन मुल्याङ्कन	२५
३.४ आगामी दिशा.....	२६
अनुसूचीहरू	२७
१.१ पालिकाको क्षेत्रगत घरधुरी र जनसंख्या	२७
१.२ प्रत्येक वडा अनुसार तरकारी तथा आलु बाली ढाकेको विवरण क्षेत्रफल (हे.).....	२७
१.३ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजना निर्माण तालिमका सहभागिहरूको विवरण	२८
१.४ तालिमको विषयवस्तु	२८
१.५ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनामा थप कार्य गर्नका लागि गठित कार्यदलको नामावली	२९

परिच्छेद: १

१.१ परिचय

केन्द्रिकृत एकात्मक निरंकुश शासन व्यवस्थाले बर्गिय, क्षेत्रीय, भाषिक, सांस्कृतिक र लैंगिक लगायतका विभिन्न क्षेत्रगत रूपमा सिर्जना गरेका विभेद र असमानताका विरुद्ध विभिन्न राजनैतिक परिवर्तनका खातिर नागरिकले गरेका आन्दोलनका कारण राज्यले नागरिकलाई अधिकार सम्पन्न बनाउने विषयमा विभिन्न समय अधिकार प्रत्योजन हुने क्रमसंगै नेपालको संविधानको धारा ५६ अनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तिन तहको राज्य संरचना हुने व्यवस्था गरेसंगै मिति २०७३।११।२७ गते राजपत्रमा घोषणा भए अनुसार स्वशासन र स्वायत्ताको अधिकार सहित सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो। नेपालको कर्णाली क्षेत्रमा स्थित सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिकाको स्थापना एउटा दीर्घकालिन सोच “व्यवसायिक, औद्योगिक तथा बहुसांस्कृतिक समुन्नत गाउँ सान्नीत्रिवेणी” का साथ २०३४ सालमा कर्णाली अञ्चलको कालिकोट जिल्लामा (साबिकको मुम्रा मेहलमुडी र रकु गा.वि.स.) भएको हो र भौगोलिक अवस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै मिति २०७४/०६/०१ गते देखि नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदको निर्णयबाट सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिकाको स्तरोन्नति भई सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका हुन गएको हो।

सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिकामा कूल ९ वडा रहेका छन्। १३६.७१ वर्ग कि.मि. को क्षेत्रफलमा फैलिएको सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिकाको भु-आकृतिक स्वरूप करिब सबै जस हिमालि भाग रहेको छ भने यसको पूर्वमा रास्कोट नगरपालिका रहेको छ भने पश्चिममा नरहरिनाथ गा पा को रुप्सा रहेको छ, उत्तरमा बाजुराको त्रिवेणी गाउँपालिका रहेको छ भने दक्षिणमा खाडौँचक्र नगरपालिका रहेको छ। यसको शालाखाला अधिकतम तापक्रम ३५ डिग्री र न्यूनतम तापक्रम ८ डिग्री रहेको पाइन्छ। यो समुद्री सतहदेखि १५९१ मि.(९५२१८.४८ फिट) को उचाईमा काठमाडौँ देखि ७५४ कि. मि. को दूरीमा स्थित रहेको छ। २०७८ को तथ्याङ्क अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १३४९१ (जस मध्ये महिला: ६९०३ पुरुष:६५८८ घरधरी संख्या: २४२२) रहेको छ। प्रमुख चाडपर्व स्थानीय स्तरमा बसोबास गर्ने विभिन्न जात जाती तथा समुदायका मानिसहरूको बसोबास रहेको यस क्षेत्रमा विभिन्न चाड पर्व मनाउने गरिन्छ। जस्तै: दशैं, तिहार, होली, मागे संक्रान्ति, कृष्ण जन्माष्टमि, बुद्ध जयन्ती, हरीतालिका तिज, शिवरात्री, पैठ पर्व, यहाँका प्रमुख चाड पर्वको रूपमा रहेको पाइन्छ।

१.२ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको अवस्था

क. कृषितथा खाद्य सुरक्षा

यस पालिकामा कुल २३५१ परिवार मध्य जम्मा ७०५ परिवारलाई आफ्नै उत्पादनले वरपै भरि खान पुग्छ भने बाँकी १६४६ परिवार आधारभूत खाद्य असुरक्षाको स्थितिमा रहेको छ। तसर्थ यस आवधिक योजनाले उत्पादन

र उत्पादकत्व बृद्धि गरी खाद्यमा आत्मनिर्भर हुँदै व्यवसायिकता तर्फ उन्मुख हुनेलक्ष्य र रणनीति लिएमा महत्वपूर्ण उपलब्धि मानिने छ ।

तालिका : कृषि बिकासका आधारभूत तथ्याङ्क

विषय क्षेत्र	इकाई	अंक
कृषि		
खेतियोग्य जमिन	हेक्टर	१३६७१
खेतियोग्य जमिन मध्ये सिंचाई हुने जमिन	हेक्टर	३२०७.३
आफ्नो उत्पादनबाट वर्षभरी खानपुग्ने परिवार	संख्या	७०५.६
आधारभूत खाद्य असुरक्षाको स्थितिमा रहेका घरपरिवार	संख्या	१६४६.४
सिंचाई प्रणाली (कुलो)	संख्या	६०
आधुनिक कृषि फार्म	संख्या	०
आधुनिक कृषि खेतीमा संलग्न जनसंख्या	जना	०
फलफुल पकेट क्षेत्र	संख्या	३
पालिकाबाट निकासी हुने प्रमुख उत्पादनहरू	नाम	विभिन्न तरकारी बाली, भटमास, मकै, कोदो बाली, खसि, बोका.भैसी/राँगा
प्रमुख उत्पादनको नाम (प्रथमिकता मिलाएर)	नाम	धान, मकै, फलफुल, बाली, तरकारी, बाली, खसि, बोका.भैसी/राँगा
पालिका भित्रको कुल उत्पादनखाद्यान्न दलहन तेलहन तरकारी मसला जम्मा	मे. टन	४,१२२.७

श्रोत: LRMP 1996.

ख. बालीले ढाकेको क्षेत्रफल तथा उत्पादन स्थिति

क्र.स.	बालीकोनाम	क्षेत्रफलहे.	उत्पादनमे.टन .	उत्पादकत्वप्रति हेटन .मे .
१	धान	३२२६०.	८०९७३.	२५१.
२	मकै	४१४९०.	९८३३१.	२३७.
३	गहुँ	६९३७०.	१०५४४२.	१५२.
४	कोदो	८२००.	९८४०.	१२०.
५	जौ	४३००.	५१६०.	१२०.
६	फापर	०२०.	०२०.	१००.
७	उवा	१२३०.	१४७६.	१२०.
८	चिनो	११०.	०८८.	०८०.
९	कागुनो	२५०.	२००.	०८०.
१०	तोरी	६१५.	१०४६.	१७०.
११	तिल	२३०.	१८४.	०८०.

१२	अदुवा	५२०.	४६८०.	९००.
१३	बेसार	२७१.	३२५२.	१२००.
१४	लसुन	१२३८.	१११४२.	९००.
१५	खुर्सानी	५४२.	३७९.	०७०.
१६	अलैचि	२२०.	१७६.	०८०.
१७	अन्य मसला बाली	००५.	००३.	०५०.
१८	मसुरो	६४४.	३८६.	०६०.
१९	चना	३११.	२१८.	०७०.
२०	मास	१०७०.	११७७.	११०.
२१	भट्टरमास	९५५०.	१२४१५.	१३०.
२२	केराउ	६४६.	५८१.	०९०.
२३	गहत	३८२.	३४४.	०९०.
२४	बोडी	४५४.	३१८.	०७०.
२५	सिसि	१३६६०.	१५०२६.	११०.
२६	आलु हिउदे तथा बर्षे	५७५०.	६९०००.	१२००.
२७	हिउदे तरकारी	२७५०.	२७५००.	१०००.
२८	बसन्ते बेमौसमी / तरकारी	२२००.	२५३००.	११५०.
२९	बर्षे तरकारी	३९५०.	४७४००.	१२००.

१.३ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजना

कर्णाली प्रदेश सरकारको प्रथम पञ्चवर्षीय योजना (२०७६/७७- २०८०/८१) ले समृद्ध कर्णाली, सुखी कर्णालीबासी भन्ने दीर्घकालिन सोच लिएको छ र खाद्य सम्प्रभुता, खाद्य सुरक्षा तथा पोषण, प्राङ्गारिक तथा व्यवसायिक कृषि र पशुपंछि, मत्स्य पालन र मौरी पालनलाई प्राथमिकतामा राखेको छ ।

सान्नीत्रिवेणी गाउँपालिकाको २०८०/८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा एक घर एक उत्पादन, एक गाउँ एक उत्पादन हाम्रो चाहाना, सुखी जनता र समूह गाउँपालिका हाम्रो कामना भन्ने आदर्शवाणीलाई अघि सारेको छ। यसले सुखी जनता र समृद्ध गाउँपालिकाको परिकल्पना गरेको छ। त्यसैले सुखी जनता र समृद्ध गाउँपालिका बनाउनको लागि सान्नीत्रिवेणी गाउँपालिकाको आवधिक कृषि योजनाको दीर्घकालिन सोचलाई देहाय बमोजिम निर्धारण गरिएको छ ।

कृषि व्यवसायीकता, उत्पादनमा आत्मनिर्भरता"

यस गाउँपालिकाको आवधिक कृषि विकास योजनाको लक्ष्य कृषि उत्पादनमा बृद्धि गरी सान्नी त्रिवणी गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउँदै उत्पादित वस्तुको व्यवसायीकरण मार्फत समृद्ध गाउँपालिका र सुखी गाउँबासी भएको हेर्ने रहेकोछ ।

३.५ उद्देश्य

सान्नीत्रिवेणी गाउँपालिकाको यस रणनीतिक योजनाका उद्देश्यहरु देहाय बामोजिम रहेका छन् ।

१. कृषि (बाली र पशु) उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गरी खाद्य सुरक्षामा आत्मनिर्भर बन्नु ।
२. कृषि विकासका आधारभूत पुर्वधारहरु तयार गर्नु ।
३. कृषि सुशासन कायम गरी प्राविधिक र सांगठानिक क्षमता विकास विकास गर्नु ।
४. तुलनात्मक लाभका कृषि वस्तुहरुको उत्पादनमा बृद्धि गरी मुल्य शृंखला (Value Chain) मा जोड्दै कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरण गर्नु ।

रणनीतिहरु:

१. बाली र पशु उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्न कृषि पकेट क्षेत्रहरुको विकास गर्ने ।
२. अनिकाल, खडेरी, बाढी, पहिरोको समयलाई ध्यानमा राखी खाद्यान्न सुरक्षाका कार्यक्रमहरु सञ्चालनगर्ने ।
३. कृषि औजार, मलखाद, कृषि उपज संकलन केन्द्र, प्रशोधन केन्द्र र बजारीकरणका पुर्वाधारहरुको निर्माण गर्ने ।
४. कृषि प्राविधिकहरुको व्यवस्था, नयाँ प्रविधि बारे क्षमता विकास र कृषि शाखाको व्यवस्थापन गरी सांगठानिक विकास गर्ने ।
५. बिउबिजन र अनुदानको व्यवस्था गरी तुलनात्मक लाभका कृषि वस्तुहरुको उत्पादनहरुलाई प्रबर्द्धन गर्ने ।
६. उत्पादित वस्तुहरुको उपयुक्त प्रशोधन गरी मुल्य शृंखला (Value Chain) मा जोड्दै सहकारी मार्फत कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरण गर्ने ।

योजना निर्माण विधि

क) योजनाको आवश्यकता पहिचान

- खाध्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको अवस्था विश्लेषण
- कमी कमजोरी पहिचान

- योजनाको प्राथमिकरण (समुदाय स्तरिय छलफलबाट प्राप्त अनुसार)

ख) श्रोतको बाँडफाँड

- प्राथमिकरण भएका योजनाको लगानी श्रोतको बाँडफाँड (साझेदार सहित)
- क्रियाकलाप निर्धारण(लक्ष्य सहित)
- सूचक उपसूचक निर्माण

ग) योजनाको कार्यान्वयन

- क्रियाकलापले निर्धारण गरेका प्रकृयाबाट योजनाको कार्यान्वयन
- साझेदारहरु तथा समुदाय बीच समन्वय र सहकार्य

घ) अनुगमन मुल्याङ्कन

- उपलब्ध भएका श्रोतहरुको सीमा भित्र रहे/नरहेको, तोकिएको समयमा सम्पन्न भए/नभएको ।
- अपेक्षित नतिजा र विनियोजित बजेट अनुसार खर्च भए/नभएको लगायत कार्यक्रमको सान्दर्भिकता, प्रभावकारीता कस्तो रह्यो ।

औचित्यता

- खाद्य अधिकार खाद्यसुरक्षा र खाद्य सम्प्रभृताको प्रत्याभूति
- दिगो सबल र पहुचयोग्य खाद्यप्रणालीको विकास
- समतामुलक उत्थानशिल खाद्य प्रणालीको विकास
- खाद्यसुरक्षाको सुनिश्चिता
- परम्परागत र रैथाने खाद्य प्रणालीको संरक्षण र बजारीकरण

सीमितता

- योजना पञ्चवर्षीय रहेको
- कृषिक्षेत्रलाई प्रमुख विषयको रुपमा राखिएको (शिक्षा,स्वास्थ्य पुर्वाधारलाई अन्तरआबद्धताको गहन विश्लेषण भई नसकेको)
- कार्यान्वयन यस आ.व.मा हुन नसक्ने
- अन्य क्षेत्रहरुलाई समेट्न नसकिएको

१.४ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनाको सार

सान्नि त्रिवेणी गाउँपालिका क्षेत्रभित्र वसोबास गर्ने जनसंख्याको लागी खाद्य अधिकारको सुनिश्चित गर्ने तथा गाउँपालिकाको खाद्य प्रणालीलाई दिगो र पहुच योग्य बनाउने चुनौतिपूर्ण रहेको सन्दर्भमा खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको रणनीतिक योजना निर्माण गर्नु परेको छ। विश्वव्यापी र राष्ट्रिय रुपमा समिति आंगिकार गरिएका खाद्य प्रणालीका महत्वपूर्ण सम्भागहरु उत्पादन,वितरण,भण्डारण,दिगोपना,उपभोग समेतको स्थानियकरण गरी यि

सम्भागमा रहेका मुख्य मुख्य समस्याहरू न्यून उत्पादन उत्पादकत्व, उत्पादित खाद्यान्न भण्डारणको ज्ञानको अभाव, उपभोगमा पर्याप्त सबै नागरीकको पहुँच नभएकोले दिगोपना कायम गर्न नसमेटिएको जस्ता समस्याहरू विद्यमान रहेका छन् । परम्परागत पेशामा आश्रित घरपरिवारको बाहुल्यता जनशक्तिको विदेश पलायनले कृषि योग्य जमीनमा बढ्दो बाझोपना नागरीकहरूको उपभोग संस्कृति दिगो नहुनु लगायतका कारणले यी समस्याहरू आएका हुन भन्ने परी रणनीतिक योजना तर्जुमा गरीएको छ । पर्यटकिय क्षेत्रभित्र रहेको यस गाउँपालीकाको भौगोलीक विविधताले खाद्य पर्दाथको उत्पादनका विविधताले खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको रणनीतिक योजनाको निर्माण सन्दर्भमा राष्ट्रिय योजना आयोगको आयोजनामा संचालित को प्राविधिक सहयोगमा संचालित तालीम कार्यक्रम समेत रणनीतिक योजना निर्माणका लागि अवसरको रूपमा आएर यो रणनीतिक योजना निर्माण भएको हो । यस गाउँपालीकाबाट भएको खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको रणनीतिक योजना (आ.व. २०८०/८१-२०८५/८६) ले गाउँपालीका भित्र समतामूलक उत्थानसिल तथा दिगो खाद्य प्रणाली निर्माण गर्ने लक्ष्य लियेको छ । स्वास्थ्य उर्जाशिल नागरीक निर्माणका लागि खाद्यान्नको भरपर्दो उत्पादन र दिगो उपभोग गर्ने उद्देश्य यो रणनीतिको रहेको छ । यो रणनीतिको कार्यान्वयनका लागि कृषि र सिचाई क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखे रैथाने बाली प्रवर्द्धन, एक गाउँ एक सहकारी, गाउँगाउँ सहकारी घरघरमा बेरोजगारी जस्ता कार्यक्रम संचालन गरिने छ । आगामी ५ वर्ष भित्र संचालन गर्ने रणनीति कार्यान्वयनका लागि गाउँपालीकाको किसान उपभोक्ता समुह, प्रदेश सरकार र गैरसरकारी संस्थाहरूलाई रणनीति कार्यान्वयनको लागि साझेदारीको रूपमा स्विकार गर्दै सघन प्रणालीलाई निरन्तरता र दिगोपन दिने यो रणनीतिक योजनाको सोच रहेको छ ।

परिच्छेद: २

२.१ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको अवस्था

साल्नी त्रिवेणी गाउँपालीकाको भौगोलीक विविधताले भरीपूर्ण पालीकाको रूपमा लिन सकिन्छ । यस पालिकाको विभिन्न कृषि उत्पादनहरूमा तरकारी फलफूल खाद्यान्न, पशुपालन (बाख्रा भेडा) मुख्य रूपमा रहेको छ । यसको उत्पादन/उत्पादकत्वबाट खाद्य सुरक्षा र कृषहरूको जिविकोपार्जन लगायत आर्थिक वृद्धिको सूचकको रूपमा पालीकाको मुख्य श्रोतको रूपमा रहेको हुदा पर्यटन विकास तर्फ कृषि पर्यटन , दिगो विकास र दिगो खाद्य प्रणालीमा महत्वपूर्ण योगदान रहेको छ ।

२.२ खाद्य प्रणालीका मुख्य समस्या तथा कमजोर खाद्य प्रणालीका कारण

खाद्य प्रणालीका मुख्य समस्याहरू सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिकाको सन्दर्भमा भौगोलिक विकटता, सिँचाईको कमि, बसाइसराई, यूवा पलायन, निर्वाहमुखी खेती, रोजगारीका लागि बैदेशिक रोजगार हुन । यी बाहेक अन्य समस्याहरू तालिका अनुसार छन् ।

समस्या	किन	किन	किन	किन	किन	किन
खाद्यमा पहुँच नहुनु	उत्पादनमा कमि	रोग किरा प्रकोप	जलवायु परिवर्तन			

		जंगली जनावरको आतंक	बासस्थानको अभाव	जंगल फडानी		
		माटोको उर्वरा शक्तिमा हास	विषादी र रासायनिक मलको जथाभावी प्रयोग	जनचेतना को कमि		
			गोबर मल प्रयोगमा हास			
		परम्परागत खेति प्रणाली	गुणस्तरीय बिउबिजन नपाउनु			
		सिचाइको सुविधा नहुनु	पूर्वाधारको कमि			
			पानीको श्रोतको कमि			
			वन जंगल संरक्षण नहुनु			
उपभोग पद्धति दिगो नहुनु	रैथाने बालिको खेतीमा कमि	विउ संरक्षण नहुनु	जनचेतनाको कमि			
		खानेबानीमा परिवर्तन	सहरी चालचलन माआकर्षित	जनचेतना कोकमि		
बजारको उपलब्धता नहुनु	सडक दिगो रूपमा संचालन नहुनु	थोरैबजेट				
	भौगोलिक विकटता	उपभोक्ता कोकमि	जनचेतनाको कमि			
			कमजोर आर्थिक अवस्था			
प्रकृति मैत्री खाध प्रणाली नहुनु	विषादीको न्यायोचित प्रयोग नहुनु	जनचेतना कोकमि				
	रासायनिक मलको धेरै प्रयोग	तालिमको कमि				
	वातावरण प्रदुषण					
	माटोको स्वास्थ्य सम्बन्धि जानकारी नहुनु	माटो परिक्षणको कमि	प्रयोगशाला कोनहुनु			
			जनचेतनाको कमि			

खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभुता एन कार्यन्वन नहुनु	सम्बन्धित निकायले ध्यान नदिनु	तिनै तहमा समन्वय नहुनु				
	संस्थागत संरचना नबन्नु	अस्थिर राजनीति				
	खाद्य सम्प्रभुता नहुनु	बजेट विनियोजन नहुनु	कम्जोर आर्थिक अवस्था			

२.३ सबल पक्ष, दुर्बल पक्ष, अवसर र चुनौतीहरू

सान्नी त्रिवेणी गाउँपालीकाको खाद्य प्रणाली रूपान्तरणका मुख्य अवसर यहाँ भएको भुगोल, हावापानी, जैविक र सांस्कृतिक विविधता रहेकोछ। यहाँ उत्पादित कृषि उपजले बजारमा राम्रो स्थान पाउने गरेको छ। यहाँ उत्पादित उपजहरूले नजिकैको बजार, पालीका बजार, शान्ती घाट बजार, आरसिपि बजार सम्म पुग्ने र आर्थिक उत्पादनमा ठुलो स्थान ओगटेको पाईन्छ। स्थानीय तहमा कृषिवाली विभिन्न पकेट क्षेत्रहरू विस्तार कार्यक्रम भएकाले पनि अझ खाद्यप्रणालीमा सुधार गर्ने अवसर रहेको छ।

सबल पक्षहरू :

- कृषि तथा पशुपन्छी पकेट क्षेत्र निर्धारण गरीएको
- बजारसँग पहुचभएको
- नागरिकको सरसफाईमा पहुँच भएको
- हावापानीको विविधता

दुर्बल पक्षहरू:

- भौगोलिक रूपमा विकट
- खेतियोग्य जमीनको कमि
- निर्वाहमूखी खेति प्रणाली
- सिँचाईको कमी
- युवा पलायन
- वसाईसराई

अवसरहरू :

- हावापानीमा विविधता
- प्राङ्गरीक खेति अवलम्बन गर्दै आईरहेको
- पर्यटकीय क्षेत्र रहेको
- सडक सँग पहुच पुगेको

चुनौतिहरू

- प्राकृतिक प्रकोप
- जनचेतनाको कमि
- बजेटको कमि
- भौगोलिक बिगटता

२.४ पालिकामा कार्यरत सरोकारवाला तथा कार्यक्रमहरू

यस सान्नीत्रिवेणी गाउँपालिकामा कार्यरत सरोकारवालाहरू कृषि सहकारी संस्था, आमा समूह, लघुवित्त संस्था, आदि छन् । मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरूमा कृषि सहकारी संस्थाहरूले बचत तथा लगानी अनुदान उपयोगको कार्यक्रम गर्दछ । अरु संस्थाहरूले गर्ने कार्यक्रमहरू यसै अनुसार छन् ।

क्र.स	सरोकारवाला संस्थाको नाम	कार्यक्रम	क्रियाकलापको नाम	कार्य क्षेत्र पालिकाहरू र वडाहरू
१	जिल्ला समन्वय समिति	पालिका स्तारिय विविध	अन्तर पालिका समन्वयकारी भूमिका	पालिका र सबै वडाहरू
२	कृषि विकास कार्यालय, कालिकोट	कृषि	कृषि अनुदान	सबैवडा
३	पशु अस्पताल तथा पशु सेवा कार्यालय , कालिकोट	पशुपन्छी	पशुपन्छी अनुदान	सबैवडा
४	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकरण परियोजना	कृषि तथा पशुपन्छी	पकेट कार्यक्रम संचालन	सबैवडा
५	कृषि क्षेत्र विकास कार्यक्रम	कृषि तथा पशुपन्छी	कृषि तथा पशुपन्छी अनुदान	सबैवडा
६	कृषि सहकारी संस्था	बचत तथा लगानी , अनुदान अपभोग	मासिक बैठक , बचत संकलन	सबैवडा
७	कृषक समूह	बचत तथा लगानी , अनुदान अपभोग	मासिक बैठक , बचत संकलन	सबैवडा

८	बैंक तथा वित्तिय संस्था	ऋण लगानी तथा निक्षेप संकलन	कृषि तथा गैर कृषिमा ऋण लगानी	सबैवडा
---	----------------------------	-------------------------------	------------------------------------	--------

२.५ दिगो खाद्य प्रणालीका लागि निर्धारित लक्ष्य तथा उद्देश्य

खाद्य प्रणाली कमजोर हुनुको कारणमा कृषिमा श्रम,पुँजी,प्रविधि र प्राविधिक जनशक्तिलाई चलायमान नगराउनु रहेको देखिन्छ । प्रकृति मैत्रि उत्पादन प्रणाली कमजोर हुन,विषादीको न्यायोचित प्रयोग नहुनु, आदि छन् । तसर्थ दिगो खाद्य प्रणालीका लागि निर्धारित लक्ष्य तथा उद्देश्य निम्नानुसार छन् ।

उद्देश्य	माध्यम	माध्यम	माध्यम	माध्यम	कार्यक्रम
खाद्यमा पहुँच हुनु	उत्पादनमा बृद्धि	रोग किरा नियन्त्रण	जलवायु अनुकुलन		• कृषि क्षेत्र अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने । • गाउँ फर्क अभियान संचालन कार्यक्रम • वाली संरक्षण प्रवर्द्धन कार्यक्रम • आकस्मिक उपचार शिविर कार्यक्रम • उद्योग तथा कृषि व्यवसायका लागि अनुदान तथा सहूलियत प्रदान • साना तथा घरेलु उद्योग संचालन
		जंगली जनावरको नियन्त्रण	बासस्था नहुनु		
		माटोको उर्बरा शक्तिमा वृद्धि	विषादी र रासायनिक मलको जथाभावी प्रयोग नगर्नु	जनचेतना बृद्धि	
			गोबर मल प्रयोगमा वृद्धि		
		आधुनिक खेति प्रणाली	गुणस्तरीय बिउबिजन पाउनु		
		सिचाइको सुविधा हुनु	पूर्वाधारको पहुँच		
			पानीको श्रोतको हुनु		

			वन जंगल संरक्षण हुनु		बदेल् र बादर लाई बालि नासक जन्तु घोषणा गरि बदेल् नियन्त्रण कार्यक्रम
उपभोग पद्धति दिगो हुनु	रैथाने बालिको खेतीमा बृदी	विउसंरक्षण हुनु	जनचेतनामा बृदी		- पोषणबारे जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम - रैथाने बाली बारे सचेतन कार्यक्रम - पोषण सम्बन्धी स्वास्थ्य शिविर - पोषण सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम - स्वस्थकर दिवा खाजा कार्यक्रम - रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम
		खानेबानीमा परिवर्तन	सहरी चाल चलनमा आकर्षितहुनु	जनचेतनाको वृद्धि	
बजारको उपलब्धता हुनु	सडक दिगो रुपमा संचालन हुनु	बिनीयोजन बजेट			- माटो सुधार कार्यक्रम - स्थानीय हाटबजार प्रोत्साहन कार्यक्रम - कोशेलीघर सञ्चालन कार्यक्रम - स्थानीय उपजको मूल्य निर्धारण - स्थानीय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम - यूवा लक्षित कृषि खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम - सिप विकास कार्यक्रम - भण्डारण घर निर्माण कार्यक्रम - चिस्यान केन्द्र स्थापना कार्यक्रम, - बीउ बैंक स्थापना
	भौगोलिक सुगमता	उपभोक्तामा वृद्धि	जनचेतनाको वृद्धि		
			राम्रो आर्थिक अवस्था		

प्रकृति मैत्री खाद्य प्रणाली हुनु	विषादीको न्यायोचित प्रयोग हुनु	जनचेतनाको वृद्धि			उत्पादनमा आधारित बीउविजन वितरण कार्यक्रम पोष्ट हार्भेष्ट लस घटाउने तालिम कृषि उपजको संकलनमा आधुनिकीकरण कार्यक्रम नयाँ नीतिको निर्माण कार्यक्रम आपत्कालिन भण्डारण सम्बन्धी तालिम विषादीको सुरक्षित प्रयोग सम्बन्धी तालिम सञ्चालन । एकिकृत शत्रुजीव व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन । प्राङ्गारिक कम्पोष्ट मल उत्पादन कार्यक्रम ।
	रसायनिक मलको धेरै प्रयोग नगर्नु	तालिम हुनु			
	वातावरण प्रदुषण नहुनु				
	माटोको स्वास्थ्य सम्बन्धि जानकारी हुनु	माटो परिक्षण हुनु	प्रयोगशालाको हुनु		
			जनचेतनाको वृद्धि		
खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभुता एन कार्यन्वयनहुनु	सम्बन्धित निकायले ध्यान दिनु	तिनै तहमा समन्वय हुनु			खाद्य अधिकारलाई मौलिक अधिकारका रूपमा कार्यन्वयन गर्ने नितिगत व्यवस्था गर्ने जनचेतनामुलक कार्यक्रमका लागि बजेट आवश्यक दरबन्दी व्यवस्था गरि पदपूर्ति गर्ने
	संस्थागत संरचना बन्नु	स्थिर राजनिति			

					ऐनले परिकल्पना गरेका संरचनाहरू लाई दिगो बनाउने संघ प्रदेश र स्थानिय तहको विचमा समन्वय कायम गर्ने विभिन्न, गोष्ठिहरू सञ्चालन गर्ने स्थानिय तहमा खाद्य समन्वय समिती निर्माण गर्ने
	खाद्य सम्प्रभुता हुनु	बजेट बिनियोजन हुनु	राम्रो आर्थिक अवस्था		

२.६ रणनीति तथा कार्यक्रमहरु

समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकाङ्क्षा पूरा गर्न महामारीका कारण समग्र सामाजिक, आर्थिक पक्षमा परेको प्रतिकूलता समेतलाई सम्बोधन गर्दै नेपाल सरकारले देहाय आधार र पक्षहरुलाई ध्यानमा राखी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रमतर्जुमा गरेको छ। आर्थिक क्रियाकलाप, कृषि तथा औद्योगिक उत्पादन, रोजगारी सिर्जना, उत्पादनशील क्षेत्र, विकास निर्माण कार्य र सामाजिक जनजीवनमा थप क्षति हुन नदिइ सूचारु गरि तिब्रता दिने। स्थानीय स्तरमा आर्थिक उपलब्धी र विकासका प्रतिफलहरुको समन्यायिक वितरण गर्ने। स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य, शिक्षा, लैङ्गिक समानता एवं अन्य सामाजिक तथा साँस्कृतिक क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने। सान्नित्रिवेणी गाउँपालिका हिमालि क्षेत्रमा पर्ने भएकोले भौगोलिक अवस्था कठीन भएता पनि सहरी सेवा सुबिधालाई एकिकृत तथा व्यवस्थित गर्ने गरि पक्कि सडक निर्माण गर्ने, तिब्र गतिको सञ्चार माध्यमको व्यवस्था गर्ने र निरन्तर बिजुली बत्तिको पनि व्यवस्था गर्ने। स्थानिय स्तरमा सुशासन प्रबर्द्धन तथा भष्ट्रचार नियन्त्रणका लागी सरकारी, गैरसरकारी र निजि सबै क्षेत्रमा सदाचार प्रणालीको बिकास गरिनेछ। गरिब घरपरिवार पहिचान तथा परिचयपत्र बितरण कार्यलाई ५ वर्ष भित्र सम्पन्न गरिनेछ। कृषि पर्यटन ऐन निर्माण गरि कृषि उत्पादनलाई बढुवा दिई पर्यटकिय गन्तव्यहरुको विश्वव्यापी प्रचारप्रसार गरिने छ। स्थानिय स्तरमा छरिएर रहेका लघु, घरेलु तथा साना उद्योगका उत्पादनलाई बजारिकरणमा टेवा पुर्याउन सार्वजानिक निजि साझेदारिमा प्रदर्शनी स्थल सहितको बिक्रि केन्द्र (कोशेलीघर) सञ्चालन गरिनेछ। दीगो व्यापार पूर्वाधार बिकासका लागि गुरुयोजना तयार गरि कार्यन्वयन गरिनेछ।

क्रियाकलापहरू प्राथमिकताको लागि अंक निर्धारण फाराम

क्रियाकलापहरू	खाद्य सुरक्षा,पोषण तथा स्वास्थ्यमा सकारात्मक योगदान दिने	वातावरणीय दिगोपना तथा उत्थानशीलता बढाउन योगदान दिने	आर्थिक रूपमा संभाव्यतथा स्थानीय स्रोतको उच्चतम परिचालनका अवसर प्रदान गर्ने	समतामूलक तथा समावेशीता बढाउन अवसर प्रदान गर्ने	तीन तहका सरकारका नीति बीच तादात्म्यता,सुशासन तथा सहभागितामा योगदान दिने	अनुसन्धान, नवीनता र सहकार्य बढाउन योगदान दिने	युवा,साना किसानको सहभागिता तथा आयवृद्धिमा योगदान दिने	स्थानीय खाद्य प्रणाली प्रवर्द्धन तथा खाद्य क्षति न्युनता गर्न योगदान दिने	जम्मा अंक
	अंक १ देखि ५८								
व्यवसायिक तरकारी खेति सम्बन्धी तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	५	४	५	३	२	४	४	३	३०
आई पि एम कार्यक्रम	५	४	४	४	२	५	४	३	२९
बिषादिको प्रयोग सम्बन्धि तालिम	४	५	२	१	२	३	४	३	२४
कृषि उपज संकलन तथा प्रसोधन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम	५	२	४	२	३	३	२	४	२५
प्राङ्गारीक कम्पोष्ट मल उत्पादन कार्यक्रम	५	४	३	१	१	१	२	३	२०
माटो परिक्षण शिविर	३	५	४	२	३	४	१	४	२६

गड्यौला मल उत्पादन कार्यक्रम	३	४	४	२	३	३	२	३	२४
रैथाने बालि प्रबर्द्धन कार्यक्रम	४	४	४	२	३	४	३	५	२९
जडिबुडी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम	३	३	४	२	३	४	४	३	२६
उन्नत जातको बीउ बितरण कार्यक्रम	४	३	५	३	३	४	४	१	२७
दुध उत्पादन, दुध संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम	५	४	४	३	३	२	३	४	२८
कृषि पर्यटन बिस्तार कार्यक्रम	२	२	५	३	४	३	२	१	२२
ड्रायर निर्माण कार्यक्रम	५	४	४	३	२	३	३	५	२९
स्थानीय उत्पादनको प्रयोग गरि अचार उत्पादन कार्यक्रम	३	३	४	२	२	३	४	४	२५
साप्ताहिक हातबजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	३	४	३	२	२	२	३	५	२४
दैविक तथा प्राकृतिक प्रकोपमा परेका लाई राहत तथा क्षतिपुर्ति कार्यक्रम	२	२	१	२	३	१	३	३	१७

चिस्यान केन्द्र स्थापना कार्यक्रम	३	३	३	३	३	३	४	५	२७
बीउँपुँजी प्रोत्साहन कार्यक्रम	३	३	४	३	३	४	४	४	२८
फ्रेश जुस उत्पादन कार्यक्रम	४	३	४	३	३	४	४	५	३०
पिउने पानी प्रशोधन कार्यक्रम	५	४	४	३	३	३	४	३	२९
मल, बीउँ र कृषि औजारमा अनुदान कार्यक्रम	३	३	४	३	३	२	३	३	२४
युवा लक्षित कार्यक्रम	३	३	४	४	३	३	५	४	२९
व्यवसायिक पशुपालन विस्तार कार्यक्रम	४	३	५	३	३	४	४	४	३०
व्यवसायिक पशुपालनमा अनुदान कार्यक्रम	४	३	४	४	३	३	४	३	२८
बाली तथा पशुबिमा प्रबर्द्धन कार्यक्रम	३	३	४	३	४	३	४	५	२९
कृषि बालीमाथोपा सिंचाइ कार्यक्रम	४	४	५	४	३	४	४	४	३२
ऐन नियम कार्यान्वयन सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम	३	१	१	१	४	२	३	३	१८

बजार व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम संचालन कार्यक्रम	४	३	४	३	३	३	३	४	२७
प्रशोधन केन्द्रलाई अनुदान कार्यक्रम	४	३	५	३	४	३	४	५	३१
पोषण सम्बन्धी स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम	५	३	३	३	४	४	१	४	२७
प्राविधिक शिक्षा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	४	४	४	४	३	४	४	५	३२
सीपमूलक तालिम प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३	४	५	४	३	४	४	४	३१
स्थानीय उत्पादनलाई प्रोत्साहन कार्यक्रम	५	४	४	४	४	३	४	४	३२
स्वस्थकर दिवा खाजा कार्यक्रम	३	३	२	२	४	१	२	४	२१
रैथाने खाद्यन्न बाली बस्तुको संकलन, प्रशोधन तथा प्याकेजिङ कार्यक्रम	४	३	५	४	४	४	४	५	३३
बैकल्पिक उर्जा व्यवस्थापन कार्यक्रम	३	३	४	३	४	४	३	३	२७
साना कृषि उद्योग संचालन तथा कृषि व्यवसाय प्रवर्धनका लागि अनुदान कार्यक्रम	४	४	४	३	४	२	४	४	२९

साना सिंचाइ प्रवर्धन कार्यक्रम	४	३	४	२	४	३	३	५	२८
जलवायु अनुकूलित कार्यक्रम	४	४	३	३	२	४	३	४	२७
स्थानीय रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१	२	४	४	१	१	४	२	१९
सहकारी संग समन्वय गरि एक घर एक रोजगार कार्यक्रम	३	२	४	४	३	२	४	२	२४

अंक ५ ले उत्कृष्ट जनाउँछ।

प्रस्तावित कार्यक्रमको खाका (proposed program plan matrix)

कार्यक्रमको नाम	इकाई	परिमाण	वडा/समुदायको नाम	लक्षित समुदाय	अनुमानित लक्षित जनसंख्या	संचालन हुने (आ.व)	अनुमानित लागत (रु)	सहयोगी संस्था (श्रोत) को नाम	कार्यन्वयन गर्ने संस्था	अनुगमन क्रियाकलापको नाम र समय	अनुगमन गर्ने संस्था /निकाय
व्यवसायिक तरकारी खेति तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	वटा	१५	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविकको ३ वटा गा.वि.स मा वर्षको १/१पटक)	सबै	७५०	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	९,९५,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा

आई पि एम कार्यक्रम	वटा	४५	वडानं.१ देखि ९ सम्म	सबै	११३५	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	४५०००००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा
कृषि उपज संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१देखि९सम्म (साविकको३वटागा.वि.समावर्षको१/१पटक)	सबै	४५०	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	१,८००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा
जडिबुडी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम	वटा	१	६नं. वडा	सबै	१३००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	९,००,०००	पालिकामा आवद्ध सहकारी र सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा
मल, बीउ र कृषि औजारमा अनुदान कार्यक्रम	पटक	५	वडानं.१ देखि ९सम्म (साविकको ३ वटा गा.वि.स मा वर्षको १/१पटक)	सबै	१३००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	३०,००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र ASDP	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र ASDP (वर्षमा २ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र ASDP
दुध उत्पादन,दुध संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१देखि९सम्म (साविकको३वटागा.वि.समावर्षको१/१पटक)	सबै	१३००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८७	१८,००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	पशुपन्छीविकासशाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र पशुपन्छी विकास शाखा (वर्षमा ३पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र पशुपन्छी विकास शाखा

सामुदायीक बीउ बैंक स्थापना	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविकको ३ वटा गा.वि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	१३००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८७	१८,००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषिविकासशा खा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा
कृषि उपज संकलन, भण्डारण तथा प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविकको ३ वटा गा.वि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	१३००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८७	२७,००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषिविकासशा खा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा
प्राविधिक शिक्षा प्रबर्द्धन कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविकको ३ वटा गा.वि.स अन्तर्गतका कुनै ३ वटा बिद्यालयमा)	सबै	६००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८७	१५,००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा ले CTEVT संग सहकार्य गरेर	सम्बन्धित लेबिद्यालय	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र CTEVT ले (वर्ष मा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र CTEVT ले
साप्ताहिक हाट बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविकको ३ वटा गा.वि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	१३००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८७	२७,००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	बजार व्यवस्थापन समिति	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र बजार व्यवस्थापन समिति (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र बजार व्यवस्थापन समिति
राडी पाखी तथा आल्लोबाट कपडा उत्पादन उद्योग स्थापना	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविकको ३ वटा गा.वि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	४५०	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	१,८००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	पशुपन्छी विकास शाखा र कृषि विकास शाखा	पशुपन्छी विकास शाखा कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	पालिका, पशुपन्छी विकास शाखा र कृषि विकास शाखा

चिस्यान केन्द्र स्थापना कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविक को ३ वटा गा.बि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	४५०	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	१,८००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा
पिउने पानी प्रशोधन कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविक को ३ वटा गा.बि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	४५०	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	१,८००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा रेडक्रस सोसाइटी	स्वास्थ्य शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा रेडक्रस सोसाइटी (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा रेडक्रस सोसाइटी
माटो परिक्षण शिविर	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविक को ३ वटा गा.बि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	४५०	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	१,८००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा
उन्नत जातको बीउ बितरण कार्यक्रम	पटक	५	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविक को ३ वटा गा.बि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	१३००	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	३०,००,०००	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र ASDP	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र ASDP (वर्षमा २ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र ASDP
फ्रेश जुस उत्पादन कार्यक्रम	वटा	३	वडानं.१ देखि ९ सम्म (साविक को ३ वटा गा.बि.स मा वर्षको १/१ पटक)	सबै	४५०	२०८०/०८१ देखि २०८५/०८६	१,८००,०००	कृषि मन्त्रालय , व्यवसायी, उद्योगपति र सान्नीत्रिवेणी गा.पा	कृषि विकास शाखा	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा (वर्षमा ३ पटक)	सान्नीत्रिवेणी गा.पा र कृषि विकास शाखा

परिच्छेद: ३

३.१ योजनाको कार्यान्वयन रणनीति तथा कार्यक्रमहरू रणनीति

१. ठाउँ र स्थान हेरी खाद्य बालीहरू (धान, मकै र गहुँ), दलहन र रैथाने (कोदो, जौ, उवा र फापर), तरकारी (हिउँदै र वर्षे), र फलफूलको लागि उन्नत बिउ/बेर्नाहरूको व्यवस्था गर्दै पकेट क्षेत्र स्थापना गर्ने ।
२. बालीमा पुग्न सक्ने सम्भावित रोग, किरा र अन्य प्रकोपसंग जुध्न कृषि प्रविधिको सेवा समय मै उपलब्ध हुने गरि मानव श्रोतको व्यवस्था गर्ने ।
३. सिँचाइ कुलोहरूको मर्मत सम्भार र नया योजनाहरू कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
४. कृषि औजार र उपकरणहरूको लागि अनुदानको व्यवस्था गर्दै जाने ।
५. माटो परिक्षण अनुसार उपयुक्त बालीको सिफारिश गरि उत्पादकत्वमा बृद्धि गर्ने ।
६. भू-उपयोग नीति बनाइ लागु गर्दै जाने ।
७. स्थानीय स्तरमा हुन सक्ने प्रशोधन र बजारिकरणलाई बढवा दिंदै जाने ।
८. तरकारीमा टनेल खेतिलाई विकास र बिस्तार गर्ने ।
९. लक्षित समुहको कार्यक्रम (दलित, महिला र जनजाति) विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

कार्यक्रम

१. मुख्य खाद्यान्न धान, मकै र गहुँ, रैथाने खाद्यान्न जौ, फापर र कोदो, तरकारी र लेकाली फलफूल - स्याउ र ओखरको पकेट क्षेत्र स्थापना र बिस्तार कार्यक्रम ।
२. उत्पादन सामग्रीमा अनुदान कार्यक्रम (कृषि बाली उत्पादन सामग्रीहरूको सहज उपलब्धता लागि उन्नत बिउ, औजार, मेसिनरी र मलमा अनुदान) ।
३. क्षमता विकास कार्यक्रम (कृषि उत्पादन प्रविधिबारे तालिम, गोष्ठी र छलफल) ।
४. प्रशोधन प्रबर्द्धन कार्यक्रम (कृषि व्यवसायीकतामा विकास र मूल्य शृंखलामा जोड्नका लागि पूर्वतयारी) ।

५. लक्षित कार्यक्रम (महिला, दलित, जनजाति र पिछडिएका वर्गलाई तरकारी खेति कार्यक्रम) ।

६. एक घर -एक करेसावारी कार्यक्रम ।

३.२ संस्थागत व्यवस्था

खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको रणनीतिक योजना निर्माण गरी कार्यान्वयनम ल्याउनका लागि कानुनी व्यवस्थालाई टेकी अगाडी बढ्ने आवश्यकता देखिन्छ । यसका लागी नेपाल सरकारबाट खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभूता ऐन २०७५ को व्यवस्था छ । जसमा स्थानीय खाद्य समन्वय समितिलाई नै संस्थागत व्यवस्था गर्ने भनि उल्लेख गरिएको छ । सोही ऐनमा नै व्यवस्था भएको मौजुदा कार्यदललाई प्राविधिक समितिको रूपमा रहने व्यवस्था भए बमोजिम उक्त समितिले स्थानीय खाद्य समन्वय सहयोग गर्नेछ । स्थानीय खाद्य समन्वय समिति र प्राविधिक समितिको संस्थागत व्यवस्था र कार्यविवरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।

कार्यविवरण:

स्थानीय खाद्य समिति:

१. खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणालीको क्रियाकलापलाई कार्यान्वयन गर्नेछ ।
२. क्रियाकलापहरूमा केही परिवर्तन गर्नुपर्ने भए प्राविधिक समितिको समन्वयनमा गर्नेछ ।
३. अनुगमन, मूल्यांकन (Pre, Within, Post) गर्न सक्नेछ ।

प्राविधिक समिति:

१. यस समितिको काम स्थानीय खाद्य समन्वय समितिको कृयाकलापहरूमा प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउनेछ ।
२. आवश्यकता अनुसार स्थानीय खाद्य समन्वय समितिको अनुगमन, मूल्यांकन गर्नेछ ।

३.३ अनुगमन मूल्याङ्कन

यो रणनीतिक योजनामा उल्लेख भएका क्रियाकलापहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भई अपेक्षित उपलब्धि भएको प्राप्त भएको सुनिश्चितता गर्न विद्यमान पालिकास्तरमा भएका अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रक्रियाहरूलाई प्रयोग गरिनेछ । अनुगमन मूल्याङ्कन प्रक्रिया योजनावद्ध र तथ्यमा आधारित बनाउनका लागि एक विस्तृत अनुगमन मूल्याङ्कन योजना तयार गरी अनुसूचिमा समावेश गरिएको छ ।

खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनामा उल्लेख भएका क्रियाकलापहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न खाद्य अधिकार तथा सम्प्रभुता ऐन, २०७५ के व्यवस्था बमोजिम गठीत सान्नित्रिवेणीगा का अध्यक्ष श्री.पा.मोहनकेसि को संयोजकत्वमा स्थानीय खाद्य समन्वय समिति ले अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्नेछ । अपेक्षित उपलब्धी भएको सुनिश्चितता अनुसार गर्नेछ । अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रक्रिया योजनाबद्ध र तथ्यमा आधारित बनाउनका लागि अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन मूल्याङ्कन गर्ने योजना बनाईनेछ । जस अन्तर्गत ऐन नियम सम्बन्धी तालिम तथा कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी तालिमहरू प्रभावकारी बनाउन १ वर्षमा अल्पकालिन मूल्याङ्कन गरिनेछ ।

३.४ आगामी दिशा

खाद्य प्रणाली रूपान्तरणको उद्देश्य दिगो विकास १७ वटा लक्ष्यहरू प्राप्तिका लागि प्रभावकारी रूपमा योगदान गर्न सकियोस् भन्ने ध्येयले थालनी गरिएको सन्दर्भमा यो रणनीतिक योजना पाँच वर्षको लागि तयार गरिएको छ । उक्त अवधिमा खाद्य प्रणाली रूपान्तरणका क्षेत्रमा भएको उपलब्धि को समीक्षा पश्चात् अर्को रणनीतिक योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

यो योजना सान्नित्रिवेणी गाउँपालिका भित्रका सबै वडाहरूमा व्यवस्थित खाद्य प्रणाली निर्माणका लागि तयार पारिएको हो । सरोकारवालाहरूसंग नियमित छलफल र विज्ञहरूको परामर्श वा सरसल्लाह र सुझावहरू समावेस गरेर तयार पारेको यो एउटा महत्वकांक्षी योजना हो पाँच वर्षे यो योजना को मूल्याङ्कन पहिलो वर्ष अल्पकालिन तेश्रो वर्ष मध्यकालिन र पाँचौ वर्षमा दीर्घकालिन रूपमा गरिने छ । पाँच वर्षको समाप्ती सम्ममा यो गाउँपालिकामा पन्ध्रौँ योजनाले राखेको दीर्घकालिन सोच समतामुलक, उत्थानशिल तथा दिगो खाद्य प्रणाली उन्मुख नेपाल भन्ने दीर्घकालिन सोच पुरा हुनेछ । यो योजनाको अन्तिम मुल्याङ्कन पश्चात आगामी पाँच वर्षका लागि अर्को योजना निर्माण गरिनेछ । वर्तमान समयमा देखा परेका खाद्य समस्याहरू समाधान गरे पश्चात दीगो खाद्य प्रणाली विकास गर्न विज्ञहरूबाट सुझाव लिएर अझ विस्तृत गरिनेछ । आगामी योजनामा बर्गीय खाडल कम गर्नका लागि आवश्यक कार्यक्रम तय गरिनेछ । आगामी वर्षहरूमा निर्वाहमुखी खेती पद्धतिबाट व्यवसायमुखी खाद्य संरचना निर्माण गरि आयात प्रणालीलाई कम गर्ने यस योजनाको उद्देश्य रहेको छ । यस गा.पा.ले पर्यटनको सम्भावना बोकेको एउटा पालिका भएकोले खाद्य संस्कृतीलाई आर्थिक अर्थोपार्जनको माध्यमका रूपमा विकास गरिनेछ । । दिवाखाजामा स्थानीय खाद्य सामाग्री उपयोग मार्फत स्थानीय उत्पादन खपतका लागि आगामी कार्ययोजना बनाउने छ । स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको चरणमा रहेकोले आगामी दिनमा खाद्य अधिकार र खाद्य प्रणालीका विशेषता पनि समेट्ने छ । बैदेशिक रोजगारमा गएका युवालाई स्वदेशमै कार्य गरि आर्थिक उपार्जनका लागि कार्यदिशा तय गर्नका लागि आवश्यक कार्य गर्नेछ ।

अनुसूचीहरू

१.१ पालिकाको क्षेत्रगत घरधुरी र जनसंख्या

सात्रीत्रिवेणी गाउँपालिका	
कृषक परिवारकोजम्मा संख्या	२४०९
कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल	५९०.८
जम्मा कित्तासंख्या	९६१६
औसत कित्ता संख्या	३.९
सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)	३५६.५
कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल	५९०.८
पशु चौपाय पाल्ने परिवार संख्या	२२८२
गाई /गोरु	५१६८
भैसी संख्या	२८९७
बाख्रा संख्या	४१८५
कुखुरा संख्या	११७८८

जनगणना२०७८

१.२ प्रत्येक वडा अनुसार तरकारी तथा आलु बाली ढाकेको विवरण क्षेत्रफल (हे.)

वडा नं	आलु हिउदे तथा बर्षे	हिउदे तरकारी	बसन्ते बेमौसमी / तरकारी	बर्षे तरकारी
१	६००.	२५०.	३००.	२००.
२	८००.	३००.	३५०.	४००.
३	५००.	४००.	२५०.	८००.
४	९००.	४५०.	३००.	४००.
५	४५०.	३५०.	२५०.	५००.
६	८००.	३००.	३५०.	६००.
७	४००.	२५०.	१००.	३००.
८	५००.	२००.	१००.	३३०.
९	८००.	२५०.	२००.	४२०.
जम्मा	५७५०.	२७५०.	२२००.	३९५०.

१.३ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजना निर्माण तालिमका सहभागिहरूको विवरण

१.४ तालिमको विषयवस्तु

सत्र	समय	विषयवस्तु
		पहिलो दिन
१	१०-००: ११:००	तालिमको शुभारम्भ (परिचय, तालिमको उद्देश्य, अपेक्षा तथा तालिमको विषयवस्तु)
२	११:००- १२:१५:	खाद्य अधिकार, खाद्य सम्प्रभुता, खाद्य सुरक्षा र खाद्य प्रणालीको अवधारणा
	१२-१५: १२:३०	चिया
३	१२:३०- ०१:३०	खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभुता ऐनका प्रावधानहरू र कार्यान्वयनको अवस्था
४	०१:३०- ०२:३०	खाद्य प्रणाली नेपालको परिवेश (प्रदेश तथा पालिकाको समेत जानकारी) तथा खाद्य प्रणाली रूपान्तरणको एजेण्डा र यसको स्थानीयकरण
	०२:३०- ०३:१५	खाजा
५	०३:१५- ०४:१५	खाद्य अधिकार, खाद्य प्रणाली र दिगो कृषि विकासको विद्यमान परिवेश
६	०४:१५- ०५:००	अवस्था विश्लेषण, समस्या वृक्ष विश्लेषण (Problem Tree Analysis) ...
		दोश्रो दिन
	१०-००: १०:१५	पहिलो दिनको पुनरावलोकन
	१०:१५- १२:१५	अवस्था विश्लेषण, समस्या वृक्ष विश्लेषण (Problem Tree Analysis) ...
	१२:१५- १२:३०	चिया
७	१२:३०- ०१:३०	श्रोत तथा अवसरहरूको पहिचान (SWOT Analysis)
८	०१:३०- ०२:३०	सरोकारवालाको विश्लेषण (Stakeholders Analysis)
	०२:३०- ०३:१५	खाजा

सत्र	समय	विषयवस्तु
९	०३:१५-००:०५	खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनाका उद्देश्य (Objective Tree Analysis)
		तेस्रो दिन
	१०-००:१०:१५	दोश्रो दिनको पुनरावलोकन
१०	१०:१५-१२:१५	रणनीतिक कार्यक्रम तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण (Interventions Analysis)
	१२:१५-१२:३०	चिया
११	१२:३०-०१:१५	योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
१२	०१:१५-०२:३०	खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनाको प्रारूप तयारी (Drafting outline of Right to Food and Food Systems Strategic Plan)
	०२-३०:०३:१५	खाजा
१३	०३-१५:०४:००	खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनाको प्रारूपको प्रस्तुति
१४	०४:००-०४:३०	रणनीतिक योजनाको लागि आवश्यक थप जानकारीहरूको पहिचान तथा कार्ययोजना निर्माण (कार्यदलको गठन समेत)
१५	०४:३०-०४:४५	तालिमको मुल्याङ्कन
१६	०४:४५-०५:००	तालिमको समापन

१.५ खाद्य अधिकार तथा खाद्य प्रणाली रणनीतिक योजनामा थप कार्य गर्नका लागि गठित कार्यदलको नामावली

क्र सं.	नाम	संस्था पद	कार्यदलमा पद
१	देवनाथ योगी	अध्यक्ष, वडा नं. ४	संयोजक
२	बैकुण्ठ राज गिरि	अध्यक्ष, वडा नं. १	सदस्य

३	नौला सिंह बुढा	अध्यक्ष, वडा नं. ८	सदस्य
३	राम प्रसाद संज्याल	योजना शाखा	सदस्य
४	हरिश बुडाल	पशुपन्थी विकास शाखा	सदस्य
५	निसन भण्डारी	कृषि विकास शाखा	सदस्य सचिव